Balio Sruogos atvirlaiškis Juozapui Sruogai, 1923-05-16, iš Miuncheno – į Berlyną

Ar Kazim. su Kairiūkščiu neįsižeidė del mano ano projekto – bent iš tavo atvirutės taip atrodo, o Kaz. nieko nerašo?

Ar Kazim. [1] su Kairiūkščiu [2] neįsižeidė del mano [3] ano projekto [4] – bent iš tavo atvirutės taip atrodo, o Kaz. nieko nerašo [5]? Bet pereitą sekmadienį aš buvau išlindęs kiek už Miuncheno pažiūrėt ekskursijos galimybių, paskui buvau užėjęs pasiteiraut į Alpinistų klubus. Sniego kalnuose dar baisiai daug, ir sniegas labai minkštas, didesnė ekskursija be pačiūžų nėra galima (Watzmann [6], Zugspitz [7], Alpspitz [8], Hochvogel [9] ir tt.) – nėr galimybės pasiekti. Net Reiter Alpen [10] – dar tiek daug sniego, ir jis toks minkštas, kad dabar nebūtų galima pakartoti mūsų velykinė ekskursija [11]. Dabar po kalnus tiktai pačiūžninkai tebesidrasko. Oras irgi labai netikras. Aš tikrai manau, kad šiomis aplinkybėmis nėra verta važiuot iš Berlyno. Bent nė pusės tų įspūdžių nebus, kurių bus galima gaut semestro pabaigoj [12]. Kodėl jie dabar važiuot nori, o paskui nenorės – tai man visai neaišku. [1v] // [1r] //

KOMENTARAI

[1] Kazimieras (Kazys) Sruoga (1899–1974), jauniausias Balio Sruogos brolis, tuomet dar Berlyno universiteto trečio kurso ekonomikos studentas.

[2] Vytautas Kairiūkštis (1890–1961), tapytojas, dailėtyrininkas, pedagogas. Balio Sruogos pažįstamas iš studijų Rusijoje laiko. 1917–1918 m. jis buvo dailės studentas Maskvos tapybos, skulptūros ir architektūros mokykloje. Valerijos ir Jadvygos Čiurlionyčių bičiulis. Jie „kartu eidavo į teatrus ir muziejus, iškylaudavo po Maskvos apylinkes (Vorobjovo kalnus, Sofriną ir kt.) arba leisdavo laisvalaikį mieste“ (Algis Samulionis, Balys Sruoga, Vilnius: Vaga, 1986, p. 70). Bičiuliai buvo įsitraukę į Mikalojaus Konstantino Čiurlionio „vardo kuopos veiklą ir net į jo paveikslų gelbėjimą – ieškojo jiems buto, nors nelabai sėkmingai“ (Idem, in: *Ibid*., p. 70). 1923 m. Vytautas Kairiūkštis mokytojavo Vilniuje, buvo savo įsteigtos Vilniaus lietuvių piešimo studijos vadovas.

[3] Balys Sruoga (1896–1947), Miuncheno universiteto slavų filologijos, meno ir vokiečių literatūros istorijos ketvirto kurso studentas.

[4] Draugai laiškuose planavo laisvalaikio ekskursiją į Reiter Alpes prie Berchtesgadeno. Reiter Alpės paminėtos ne tik šiame laiške. Balio Sruogos brolis vėliau jo klausė, kartu perduodamas Juozo Urbšio, bičiulio iš Berlyno, linkėjimus: „Kaip Tau kalnuose Reiter pasisekė? Juozas labai norėjo, kad važiuotum“ (Juozapo Sruogos atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Berlyno – į Miuncheną, 1923-08-16, [rankraštis], in: *MLLM 3962, MLLM ER2* 2297, l. 1v). Balys Sruoga buvo kalnų situacijos, būsimo maršruto žvalgas ir sudarytojas.

[5] Neišliko Kazimiero Sruogos laiškai, 1923 m. rašyti broliui Juozapui Sruogai.

[6] Watzmann, 2 713 metrų aukščio kalnas Berchtesgadeno Alpėse, į pietus nuo kurortinio Berchtesgadeno miestelio.

[7] Zugspitze, 2 962 metrų aukščio kalnas Bavarijos Alpėse, stūksantis prie sienos su Austrija, netoli Garmischo-Partenkircheno miesto. Tai aukščiausia Bavarijos Alpių viršukalnė.

[8] Alpspitze, 2 628 metrų aukščio kalnas Bavarijos Alpėse.

[9] Hochvogel, 2 592 metrų aukščio kalnas Algojaus Alpėse.

[10] Reiter Alpe, 2 286 metrų aukščio Berchtesgadeno Alpių grandinė prie Vokietijos ir Austrijos sienos.

[11] Įspūdžiais po velykinės ekskursijos į kalnus (ji įvyko 1923 m. balandžio mėn. pradžioje) pasidalijo Juozapas Sruoga, kuris nuo 1923 m. dirbo Lietuvos atstovybės Berlyne Konsuliniame skyriuje:

„Mielas Boleslovai,
iš Miuncheno Berlynan sugrįžome laimingai. Iš ekskursijos esame labai patenkinti ir siunčiame tau su p. Janulioniu širdingiausį „ačiū“ už globojimą ir vedžiojimą po kalnus. Esame pilni kuo geriausių neužmirštinų atsiminimų.
Juozas, Bronė

Ar neperšalote, ar sveiki, ar išsipagiriojote?
Mes sveiki“ (Juozapo Sruogos ir Bronės Sruogienės atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Berlyno – į Miuncheną, 1923-04-09, [rankraštis], in: *MLLM 3962, MLLM ER2* 1846, l. 1r).

Po mėnesio, per Sekmines, Juozapas Sruoga išvyko savarankiškai į Saksonijos Šveicariją, rašė prie Amselfall krioklio, netoli nuo Bastei uolų:

„Sekminės.

Brangus Baly!
Širdingai ačiū už laišką. Sekmines, kaip matai, leidžiu kalnuose. Rengiuos mat prie aukščiausių iš palengvos. Pas tave atvyksim turbūt ne anksčiau liepos galo. Kirša išvažiuoja Lietuvon. Žinai, kalnuos gera. O, koks didis tas ciklopas, kurs tas uolas sugremėzdijo.
Juozas“ (Juozapo Sruogos atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Bad Schandau – į Miuncheną, 1923-06-22, [rankraštis], in: *MLLM* 3962, *MLLM ER2* 1828, l. 1r).

Sekmines (1923-05-27) Balys Sruoga su Vanda Daugirdaite sutiko Tiuringijoje (Saalfeld).

[12] 1923 m. rugpjūčio pabaigoje Balys Sruoga su broliu Juozapu Sruoga ir bičiule Viktorija Gravrogkaite (vietoj jos keliavo Juozas Pronskus) planavo ekskursiją į Bavarijos Alpes (rengėsi kopti į Zugspitze), Austriją (ketino pasiekti Parseirspitze):

„O aš baisiai noriu į kalnus pasikelti. Tikrai iš Berlyno atvažiuos brolis Juozas. Atvažiuok ir „Jis“ [taip Balys Sruoga kreipėsi į Viktoriją Gravrogkaitę, – NM], būsim trys, – o tai visai gana padoriai ekskursijai. Nėra reikalo daugiau išglebėlių po Berlyno karčiamas rankioti.
Maršrutas toks: Herzogstand – Heimgarten, Ohlstandt (nakvynė), traukiniu iki Garmisch ir tą pačią dieną iki Kreuzeck. Iš ten į Alpspitze. Iš ten vieni (smarkesni) eis į Zugspitzą per Höllental (gana pavojinga) ir kiti (ne taip smarkūs) eis į Zugspitzą pro Anger ir Knorrhütte (be jokio pavojaus). Nuo Zugspitzo visi kartu verčiamės į Austriją, persismaugę per eilę kalnelių ir pakalnėlių draskomės į Perseierspitze (aukščiausią mūsų kelionėj – 3 030 m). Iš ten per Mädele ir Mädelgabel verčiamės atgal į Bavariją. Sunkiausias kelias – į Perseierspitze, bet užtat ir gražiausias. Iki tam laikui jau būsim gerai išsitreniravę.
Aš norėčiau turėti gerą kompanioną vyrą (brolis Juozas – moteriškas ėjikas).
Būtų nebloga, kad koks fotografas prisidėtų. Bet jeigu niekas neprisidės – ganės ir mūsų trijų.
Terminas – išeit iš Miuncheno 1 arba vėliausiai 2 rugp.“ (Balio Sruogos laiškas Viktorijai Gravrogkaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, iki 1923-07-30, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 700, l. 1r–v, 2r).